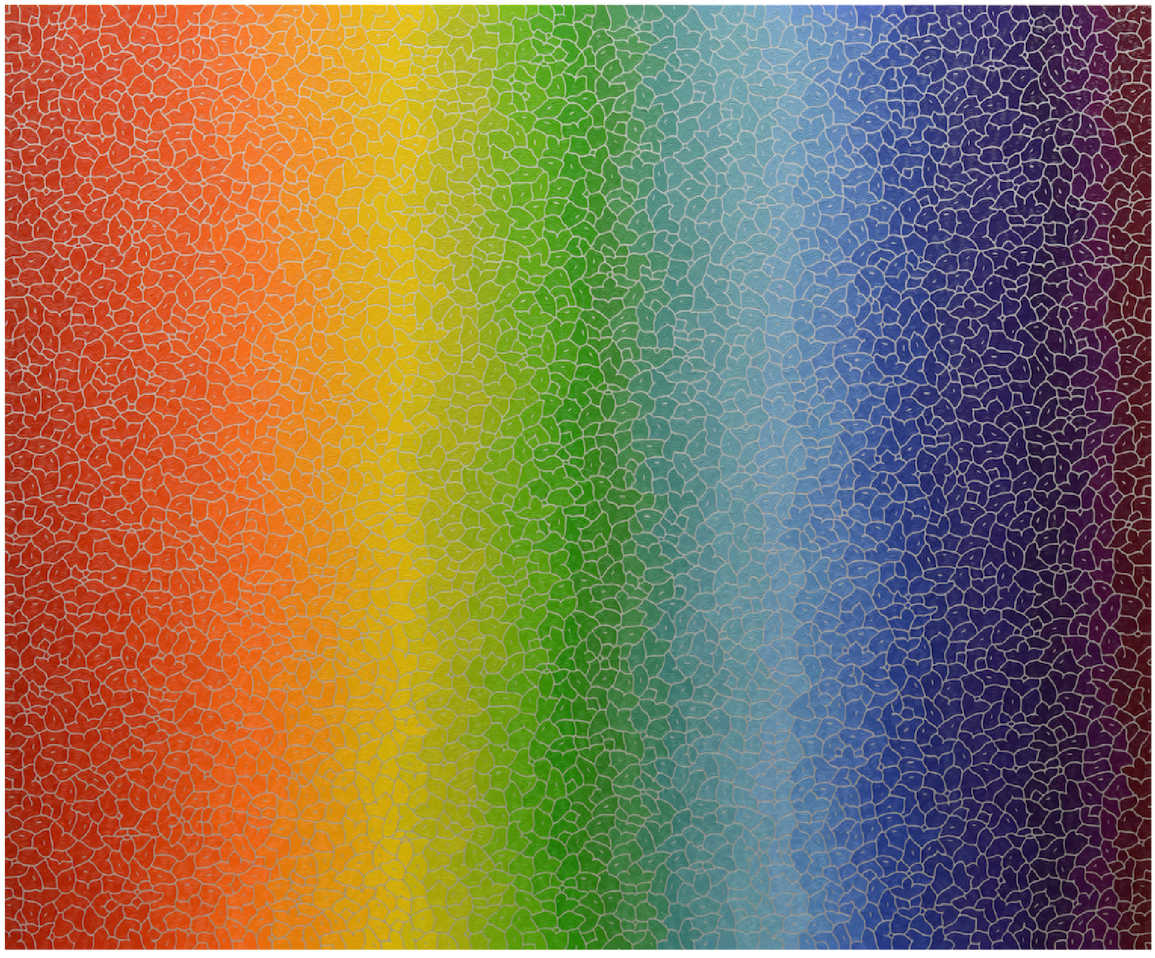
ISSN(p): 2146 - 9903
ISSN(e): 2147 - 3056

ARTSÜREM

İDİL

Yıl 8 - Sayı 63 - 2019 - Volume 8 - Issue 63

Ekrem Yalçındağ, "From Color to Color", Tüyb, 220x180 cm, 2019

Yayım Kurulu / Editorial Board
Prof. Dr. Fatih BAŞBUĞ (Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi) KIRGIZİSTAN
Prof.Dr. Hurşit BAYRAMOĞLU (Kafkas Üniversitesi) TÜRKİYE
Prof.Dr. Gerhard HOFBAUER(Viyana Üniversitesi) AVUSTURYA
Prof.Dr. Melek GÖKAY (Necmettin Erbakan Üniversitesi) TÜRKİYE
Prof. Dr. Tatyana KRAYUSHKINA (Rusya Bilimler Akademisi) RUSYA
Prof.Dr. Layli ÜKÜBAYEVA (Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi) KIRGIZİSTAN
Doç. Dr. Oğuz YURTTADUR (Selçuk Üniversitesi) TÜRKİYE
Dr. Francesco PERONO CACCIAFOCO (Universitàdegli Studidi Pisa) İTALYA
Dr. Arzhaana A. SYURYUN (Rusya Bilimler Akademisi) RUSYA
Hülya KOCAGÜL YÜZER (Aston University) İNGİLTERE

İmtiyaz Sahibi / Publisher
Sanat ve Dil Araştırmaları Enstitüsü (SADA)

Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Editor in Chief
Fırat BAŞBUĞ

Yayın Koordinatörü/ Publications Coordinator
Uğur GÖKÇE

Tasarım Uygulama/ Design Operator
Caner ÇAVUŞ

İletişim Direktörü / Director of Communication
Yasemin SEZGİN

Kurumsal İletişim ve Reklam

ARTSÜREM
BİLİM SANAT

Düzelti/Revision
Lyaysan HAYRNUROVA, Erhan ÖZHAN

Yazışma Adresi/Address
Aleksander Dubçek Caddesi, 18/B
Çankaya/ANKARA

www.idildergisi.com

(İDİL; DOAJ, CEEOL, MLA, Erih PLUS, Wiley Linguistics Abstracts, Brill Linguistics Bibliography, AJD, Index Copernicus, Crossref, Asos Index, Ulrich's Periodicals Directory (Pro Quest) ve AMIR tarafından dizinlenmekte ya da listelenmektedir.
İDİL'e dünyanın başlıca bütün üniversite kütüphanelerinden erişilebilir.)

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Mehmet AÇA (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Elvan ÖZKAVRUK ADANIR (İzmir Ekonomi Üniversitesi)
Prof. Dr. Lyudmila ANDREYEVA (VologdaStateUniversity)
Prof. Dr. Ekrem ARIKOĞLU (Gazi Üniversitesi)
Prof. Aydın AYAN (Mimar Sinan GSÜ)
Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali CANDAŞ
Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Canan GENCE DELİDUMAN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Remzi DURAN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Hüseyin ELMAS (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Basri ERDEM (Işık Üniversitesi)
Prof. Dr. Mukadder ERKAN (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Patrick D. FLORES (University of thePhilippinesDiliman)
Prof. Dr. Lela GELEISHVILI (Tiflis Üniversitesi)
Prof. Dr. Andrey GORBATSKIY (BelostokStateUniversity)
Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY
Prof. Dr. Abdülkadir GÜRER (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Emine İNANIR (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet Şinasi İŞLER (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Bedri KARAYAĞMURLAR (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Fatih KİRİŞÇİOĞLU (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Alev ÇAKMAKOĞLU KURU (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Gülmira KURUOĞLU (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Şureddin MEMMEDLİ (Ardahan Üniversitesi)
Prof. Dr. Marina MOJEYKO (Belarusian State University)
Prof. Dr. Hacali NECEFOĞLU (Kafkas Üniversitesi)
Prof. Dr. Türkan OLCAY (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. İlhan ÖZKEÇİCİ (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Sema Barutçu ÖZÖNDER (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa ÖNER (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Nazım Hikmet POLAT (Niğde Üniversitesi)

Prof. Dr. Adnan TEPECİK (Başkent Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet TIRPAN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Gül TUNÇEL (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN
Prof. Dr. Sevinç ÜÇGÜL (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Neşe Taluy YÜCE (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ (Dicle Üniversitesi)
Prof. Dr. Ercan ALKAYA (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Osman ALTINTAŞ (Giresun Üniversitesi)
Prof. Dr. Fatih BAŞBUĞ (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Zuhal ARDA (Selçuk Üniversitesi)
Doç. Dr. Anasstasia GOLOVNİJA (Belarusian State University)
Doç. Dr. Esra KARABACAK (Yakın Doğu Üniversitesi)
Prof. Didem ATİŞ ÖZHEKİM (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Nilgün SAZAK (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Sema SEVİNÇ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Doç. Dr. Roza SULTANOVA (Tataristan Bilimler Akademisi)
Prof. Yüksel ŞAHİN (Anadolu Üniversitesi)
Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Nazan TUTAŞ (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Gönül UZELLİ (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Yasemin YAROL (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Emine YAVAŞGEL (İstanbulÜniversitesi)
Prof. Dr. Meliha Yılmaz (Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Ezgi BABACAN (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Doç. Dr. Hatıra Ahmedli CAFER (Bilkent Üniversitesi)
Prof. Dr. Deniz Beste ÇEVİK KILIÇ (Balıkesir Üniversitesi)
Doç. Dr. E. Erdem KAYA (Nevşehir Üniversitesi)
Prof. Dr. Çiğdem PALA MULL (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Doç. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ (Akdeniz Üniversitesi)

İÇİNDEKİLER

REMBRANDT'TAN DAMIEN HIRST'E SANATTA HAYVAN KARKASININ TEMSİLİ

Nur BALKIR

1415

ÇAĞDAŞ TÜRK RESİM SANATINDA MAİDE AREL

Pelin AVŞAR KARABAŞ

1421

RESİM SANATININ HAREKETLİ BİR GÖRÜNTÜYE DÖNÜŞMESİ VE VIDEO ART

Reyhan ULUDAĞ ERASLAN

1433

TUVALİNDE KAZI YAPAN SANATÇI ÖNDER AYDIN

Meltem KATIRANCI
Aykut ATEŞ

1443

21. YÜZYILDA BİYOSANAT

Ayşe AZAMET
Çağatay İNAM KARAHAN

1455

SANATSAL ÖYKÜNMEDEN YARATICILIĞA: HUGHIE O'DONOGHUE

Sabahat TUNCER

1463

SANATTA DİSİPLİNLERARASI BİR YAKLAŞIM: SERAMİK VE ANİMASYON

Fidan TONZA HELVACIKARA
Özlem AYVAZ TUNÇ

1471

KÜLTÜR-BELLEK ETKİLEŞİMİ VE ÜNİVERSİTE MÜZELERİ

Muna SİLAV

1487

KEMAN EĞİTİMİNDE GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ

P.Ceren TEKİN
Ahmet FEYZİ

1495

HASAN NİYAZİ TURA'NIN OBUA VE YAYLI ORKESTRA İÇİN YAZMIŞ OLDUĞU "OBUA KONÇERTOSUNUN FORM AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hatıra AHMEDLİ CAFER

1521

TRT REPERTUARINDA BULUNAN HİCAZ MAKAMINDAKİ DİNÎ ESERLERİN BESTECİ, USÛL VE FORM AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ferdi KARAÖNÇEL

1529

OP ART SANAT AKIMININ GİYSİ MODASINA ETKİSİ

Fatma Yelda GEZİCİOĞLU
Özlem USLU

1549

DRAMATİK OLANIN "YÜZ"DE BELİRİŞİ: YAKIN PLAN

Çigdem DOĞAN ÖZCAN

1563

ZERDEÇALDAN DOĞAL VE KİMYASAL MORDANLARLA ELDE EDİLEN RENKLER VE TEKSTİL LİFLERİNDE KULLANIMI

Hülya KAYNAR
Emine TONUS
Esra UÇAR SÖZMEN

1579

RÖNESANS VE BAROK DÖNEM MÜZİKAL SÜSLEMELERİNİN TARİHSEL GELİŞİMLERİNE VE UYGULANIŞ ŞEKİLLERİNE BİR BAKIŞ

Emin Ersöz YİĞİT
Aynur Elhan NAYİR

1592

DOKUMA KUMAŞ TASARIMI VE ÖRNEK UYGULAMALARI

Ebru ÇORUH, Nazan A. KALABEK
Gökçe ÖZDEMİR, Tuğba ÖZTÜRK

1603

GÖRME HAZZINA ULAŞMAK: ELLSWORTH KELLY VE GÖRSEL DENEYİM

Leo J. O'DONOVAN SJ
Çeviri: Bahar ARTAN OSKAY

1611

OP ART SANAT AKIMININ GİYSİ MODASINA ETKİSİ

Fatma Yelda GEZİCİOĞLU[1]
Özlem USLU[2]

[1]Öğr.Gör, Tarsus Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Tekstil Teknolojisi Programı, yeldagezicioglu(at)mersin.edu.tr , ORCID:0000-0003-0579-2855
[2]Dr.Öğr.Gör, Çukurova Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarım Bölümü, ouslu(at)cu.edu.tr,

Gezicioğlu, Fatma Yelda ve Özlem Uslu. "Op Art Sanat Akımının Giysi Modasına Etkisi ". idil, 63 (2019 Kasım) s. 1549-1561.
doi: 10.7816/idil-08-63-12

Öz

Sanat ve moda birbirlerini yüzyıllarca etkilemiştir. Aynı dönemlerde çalışmış olan sanatçılar ve giysi tasarımcılarının eserleri incelendiğinde birbirlerinden etkilendikleri görülmektedir. Op Art Sanatı, çizgi ile gözü ileriye ve arkaya götüren ışık birlikteliğinin salt görsel-algısal etkiler oluşturmak amacıyla sistematik biçimde araştırılması üzerine temellenen bir akımdır. Bu makalede, 1960'lı yıllara damgasını vuran akımlardan biri olan Op Art sanat akımının sanatçılarından Victor Vasarely, Bridget Riley ve Richard Anuszkiewicz'in yaptığı eserlerin, yine aynı dönemin giysi tasarımcılarından Andre Courreges, Mary Quant, Pierre Cardin, Paco Rabanne'nin tasarımlarına yansımaları incelenmiştir. Çalışmada Op Art sanat akımının sanatçıları ile aynı dönemdeki tasarımcıların giysilerindeki etkileşimleri görsellerle açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Op art, sanat akımı, moda, giysi tasarım

Makale Bilgisi
Geliş: 13 Ağustos 2019 *Düzeltme: 5 Eylül 2019* *Kabul: 4 Ekim 2019*

© 2019 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Sanat, insanlık tarihinin en önemli kültür mirasıdır. Paleolitik kültürlerden başlayarak günümüze kadar bilinen tüm kültür dönemleri boyunca sanat ve sanatçıların toplumlarda öncü ve yönlendirici olarak yer aldığı görülür (Tuğal, 2011:15). Moda ise bir toplumda bir zaman dilimi içerisinde öne çıkan giyim tarzlarını ifade etmekle birlikte, sadece giyim değil genel davranışlar, sanat, mimari, edebiyat ve yemek gibi birçok konuyu da içine alan ve bir süre etkin olan toplumsal bir beğeninin yansıması olarak karşımıza çıkar. Toplumsal bir olgu olan moda; sosyolojik, psikolojik, ekonomik, politik etkenler içerisinde çağın değişim hızında yenilenmektedir (Uslu, 2015:335)

Tarihsel süreç içerisinde sanat akımlarını ve moda akımlarını incelediğimizde birçok kez paralellik gösterdikleri veya çoğu zaman sanatçıların ve tasarımcıların birbirlerinden etkilenerek ürettiklerine tanık oluruz.

Giysi modası olarak ele aldığımızda, giysi modasının nerede ve ne zaman başladığını net bir şekilde belirlemek zor olmakla birlikte yüzyıllar boyunca giysi modasının sanat akımlarından etkilenerek tasarlandığı açıkça gözlenmektedir. 1960'lı yıllarda popüler olan sanat akımlarından, optik resim olarak da bilinen "op art" sanatında göz yanılgılarını yaratmak için renk, çizgi ve geometrik desenler kullanılmıştır. Eserler genelde soyut geometrik düzenlemeler içerisinde ve pek çok durumda siyah-beyazdır. Akım, aksesuar ve dekorasyonda olduğu gibi çoğu giysi tasarımcılarını da etkilemiş, giysi modası için ilham kaynağı olmuştur.

"Op Art"

Op art ilk olarak 1955'te Paris'te "Le Mouvement" sergisinde ortaya çıkmıştır. İzleyicinin gözünde hareket ve titreşim hissi oluşturmak için desenleri, şekilleri ve kontrastları kullanan sanat eserlerini ifade eder (Hodge, 2018:86) Keser'e (2009:239) göre ise Op Art/Optik Sanat; 1960'lı yıllarda Amerika ve Avrupa'da ortaya çıkan ve gözün optik kısmında yanılsama yaratmayı amaçlayan sanat akımıdır. Optik yanılsamayı ön planda tutan geometrik soyut sanat türüdür ve görüntüde hareketlilik etkisi yaratabilir. Biçimlerin ve renklerin sistematik manipilasyonu ile ortaya çıkan op sanat ürünlerindeki bu etki, perspektif yanılsama ya da renksel gerilimden kaynaklanır. Tekniğin sanatın içine girdiği, bilimsel düşünce ile birleşip kullanıldığı ve izleyicinin yapıtla bütünleşip yapıtı keşfettiği bir sanat akımıdır (Houston, 2007: 10) Ruhrberg'e (2005: 347) göre; "Gözü, hiç görmediği bir yeni algılamalara zorlayan multi-odaksal kompozisyonlarla Op Art'ın görsel karışıklığını, hareket ve derinlik izleniminin yanı sıra, hareket içerisinde sanat ve estetiği de yansıtmaktadır". "Op Sanat", hareket yanılsamalarının yapbozunun, erken görsel sistemlerince bilinen hareket detektörleri tarafından tespit edilen görüntü yanılsamalarına, kaymalarına yol açan istem dışı küçük göz hareketleri açısından potansiyel olarak önemsiz sayılabilecek bir çözüme sahip olabileceği görüşünü destekleyebilir. Sürekli bakarak yaratılan görüntü değişimi durağan bir dünyayı algılamamızı sağlayan göz hareketleriyle sağlanmaktadır. (Zanker, 2004: 75)

1960'larda ortaya çıkan ve optik yanılsama ile oluşturulan bu sanat yapıtları, mantıksal bir yaklaşım ile basın tarafından Op Art olarak adlandırılmıştır. Op Art, optik Sanat anlamına gelen Optical Art kelimelerinden türetilmiştir (Tuğal, 2011:93). Bu akımın ressamlarının, geometrik tarzlarda çalışan önceki sanatçılardan farklı olarak, izleyicinin görüşündeki algısal yanılsamaları, belirsizlikleri ve çelişkileri uyandırmak için biçimsel ilişkilerde kasıtlı manipülasyonları (hileli yönlendirme) kullandıklarını söyleyebiliriz. Onlar, eserlerinde paralel çizgileri, dama tahtası desenleri ve eş merkezli daireler gibi basit tekrarlayan biçimlerin yanıltıcı manipülasyonu (hileli yönlendirme) yoluyla veya eşit yoğunluktaki tamamlayıcı (kromatik olarak zıt) renkleri yan yana getirerek, kromatik gerilim yaratıp, karmaşık ve paradoksal optik alanlar geliştirmişlerdir. Bu durum izleyicinin gözünün, yüzeyin herhangi bir yerinde tam anlamıyla yorumlayabilmesi için yeterince uzun durmasını engelleyerek hareket yanılsamalarını oluşturmaktadır. Optik sanat hareketinin 1950'lerin sonlarında ve 60'ların başında ortaya çıkan başlıca sanatçıları Victor Vasarely, Bridget Riley, Richard Anuszkiewicz, Larry Poons ve Jeffrey Steele'dir. Bu sanat hareketi ilk kez 23 Şubat-25 Nisan 1965 tarihleri arasında New York'taki Modern Sanat Müzesi'ndeki(MOMA) "*The Responsive Eye"(Duyarlı Göz)* isimli sergisi ile halka açılmıştır (https://www.moma.org/calendar/groups/2). "Duyarlı Göz" Op sergisi ile uluslararası ilgi görmüştür. Sergide bulunan yapıtlar algısal anlamda gözün yanılabildiğini, buna bağlı olarak idrak yeteneğinin nasıl etkilenebildiğini, anlam bulmanın değişimini sanat izleyicisine sunmuştur (Tuğal, 2011: 97)

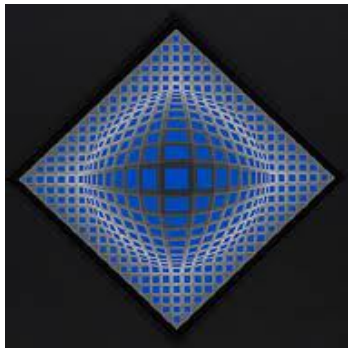
"Op Art" sanatçıları özellikle grafik sanatını bilimle birleştirerek görsel yanılsama yaratan bir sanat dalı oluşturmaya çalışmışlardır. Gözün uyumlanmasını zorlaştırıcı yönde etkiler yaratabilmek için belli bir mantık ve

matematiksel düzenle oluşturulan geometrik formlar, çizgiler, homojen boyalı yüzeyler ve noktalar gibi yapıları kullanmışlardır. Bu şekilde oluşturulan düzenlemeler doğrudan algılamayı bozan, optik yanılsama yaratan, dinamik etkiler oluşturmuştur. (Tuğal, 2011:94)

Akımın Temsilcileri ve Tasarımcılara Etkileri

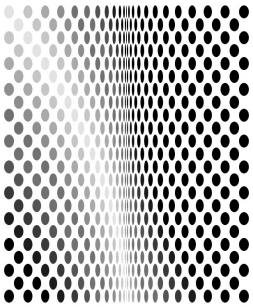
Akımın temsilcilerinden Macar asıllı grafik sanatçısı ve reklamcı Victor Vasarely "Op Art" sanat akımının kurucusu olarak kabul edilir (Tuğal, 2011:184). Vasarely'nin 1930'lardaki çalışmalarından "Zebra", Op Sanat hareketini başlatan ilk sanat eseri olarak bilinir. Bu eserdeki siyah ve beyazın keskin zıtlık oluşturduğu güçlü etki, algılamada etkendir (Resim1). İnsanın renksiz ışığa daha duyarlı olduğundan yola çıkan çalışmalarında, aydınlık ve karanlık daha aktiftir. 1960'larda yapılan uzay çalışmaları sırasında keşfedilen Vega yıldızı, bilinen en parlak yıldız olarak kabul edilmiş ve yıldız parlaklıkları için bir ölçü değer olmuştur. Vasarely, "Mega Mavisi" adlı yapıtında bu yıldıza gönderme yapmıştır (Resim 2).

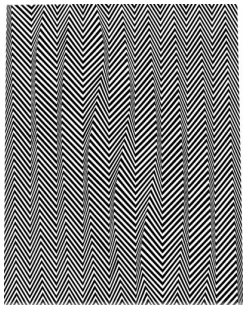

Resim 1. Victor Vasarely, Zebra,1939/60,Goblen, 204x188cm
Resim 2:Victor Vasarely,Vega Mavisi, 1968, 32x32cm

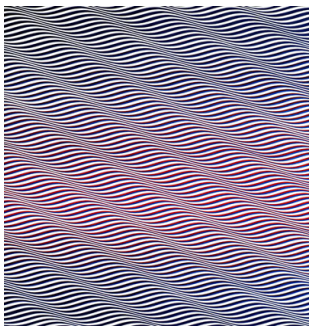
Vasarely, yukarıdaki çalışmasında; bir plaka yüzeyin orta noktasından izleyiciye doğru irileşen desen ve renk sistematiği ile dinamik bir görüntü oluşturmakta ve bize doğru kabaran bir yanılsama etkisi oluşturmaktadır. Sanatçı bu dönemde yaptığı diğer eserlerinde de; benzer şekilde, düz bir yüzey üzerinde, karşıt perspektif sistemleri ve renk yansımaları kullanarak, bir ana ızgaranın çizgilerini büküp, iç içe girmiş kareler, üçgenler, daireler, elipsler ya da çokgenler oluşturarak renkli soyut görsel yanılsamaları ile dikkat çekicidir. Vasarely gibi Op-art sanatçıları bilim adamlarının "algılama süreçleri" ile ilgili çalışmalarından yararlanmış, yoğun görsel yanılsamalar oluşturarak, izleyiciyi adeta yapıt ile uzun süre etkileşim içerisinde bırakan eserler üretmişlerdir (Beyoğlu, 2015: 336). Akımın en önemli temsilcilerinden İngiliz Bridget Riley, Op Art ile ilgili araştırmalarında Seurat'ın ve Bauhaus'un deneysel çalışmalarını incelemiştir. Riley, Seurat'ın sanatından oldukça etkilenmiş, onun renk tekniğini ve tamamlayıcı renkleri nasıl kullandığını kendi tasarımlarında uygulamıştır (Resim 3,4,5). Genellikle siyah-beyaz kontrastın hakim olduğu Op Art çalışmalarına 1966 yılından sonra renk etkisini de katmıştır (Resim 6).

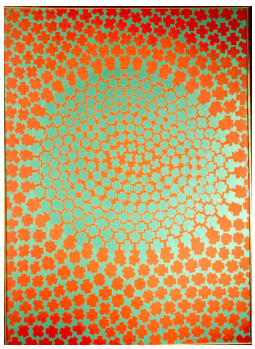
Resim 3:Bridget Riley ,Tereddüt,1964, TateGalery,Liverpool
Resim 4:Bridget Riley ,Blaze 3,1963,Özel Koleksiyon, Londra
Resim 5:Bridget Riley, Azalan, 1965

Resim 6: :Bridget Riley,
Katarakt 3, 1967

Riley, yukarıdaki çalışmalarında hareketli yanılsamayı, düz yüzey üzerinde boyutsal dalgalanmalar oluşturarak, üç boyutlu etkiyle gerçekleştirmiştir. Victor Vasarely ve Bridget Riley, birbirinden farklı Op Art sanatçıları olarak görülür.

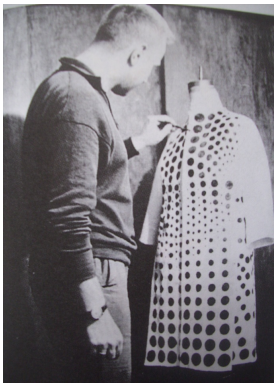
Akımın önde gelen diğer bir sanatçısı Richard Anuszkiewicz, optik değişimlerin aynı geometrik biçimlere ve yapılara uygulanan yüksek yoğunluktaki farklı renklerle oluşabileceğini öne sürmüştür. Çalışmaları çoğunlukla renklerin etkileri ve temel formların görsel araştırmaları ile ilgilidir. "Ters artı" adını verdiği yağlıboya resminde de renklerin etkisi ve kullandığı "+" formu ile bu görsel araştırmalarını açıkça göstermektedir. Bu resimde sıcak-soğuk renk ilişkisinin güçlü bir şekilde ön plana çıktığı ve tek bir formun (artı şekli) yüzey üzerinde çoğaltılması ile oluşturulduğu görülmektedir (Resim 7)

Resim 7: Richard Anuszkiewicz,
Ters Artı, 1960, Blanton Sanat
Müzesi, Texas.

Dönemin giysi tasarımcılarından Jacques Kaplan tarafından tasarlanan, Richard Anuszkiewicz'in boyamasını yaptığı ceket, op art sanat akımı ile modanın iç içe olduğunu bize açıkça göstermektedir. (Resim 8,9)

Resim 8 **Resim 9**

Resim 8,9 :Jacques Kaplan'ın tasarımı, Richard Anuszkiewicz'in ceket boyaması 1963

1960-1970 yılları arasında dimi örgülü kumaşa basılı geometrik desenli eşarp örneği de o döneme ait önemli örneklerden birisidir. (Resim 10)

Resim 10:Richard Anuszkiewicz'ın geometrik desenli eşarp boyaması 1960-1970

Op Art Sanat Akımından Etkilenen Tasarımcılar

Bazı tasarımcılar, "Op Art" sanat akımından etkilenip, tasarımlarını bu dönemin sanatçılarının yapmış olduğu eserlerden örnek alarak, tasarımlarında bu eserlerin deseninden, ışığından, renginden, kompozisyonundan faydalanıp kendi koleksiyonlarında uygulamışlardır. Bu modacılar arasında Andre Courreges, Mary Quant, Pierre Cardin, Paco Rabanne bu dönemin öncülerindendir.

Andre Courreges

1923 yılında Fransa'da doğmuştur. 1947'de tasarımcı olarak çalışmaya başlamıştır. 1961 yılında "V" açılımlı mini rob koleksiyonu hazırlayan Andre Courreges, 1960'larda mini eteği bulduğunu iddia eden tasarımcılardan olmuştur (Derebey, 2008:126). Uzay çalışmalarının en parlak olduğu ve op art sanat akımının etkili olduğu bu dönemler Andre Courreges'in de tasarımlarına yansımıştır. Gümüş efektli kumaşlardan pantolonlar, şifon kumaşlardan delikli pelerinleri moda dünyasına lanse etmiştir. Tasarımlarında kullandığı zıt renkler dikkat çekmiştir. 1964 yılında , "Moon Girl Collection" adını verdiği koleksiyonunda, gri-beyaz ve siyah-beyaz renk efektleri kullanan Andre Courregessüper mini etek boyu ve uyguladığı geometrik desenlerle, astronot stili ile moda sahnesinde yer alarak tüm dünyada fırtınalar estirmiştir (Resim 11). 1960 ve 70'li yıllarda kullandığı siyah ve uzay beyazı renk kombinasyonları, parlak sarılar, kırmızılar, paltolar ve elbiselere uyarladığı geometrik desenler modacının haute-couture çizgisini 2000'li yıllara kadar devam ettirmektedir (Resim12,13,14,15).

Resim 11:Moon Girl, 1964, byAndreCourreges,

Resim 12:Courrege,
1964

Resim 13:Courrege,1965 Resim 14:Courreges and Models,1968 Resim 15:Courreges,1968-69

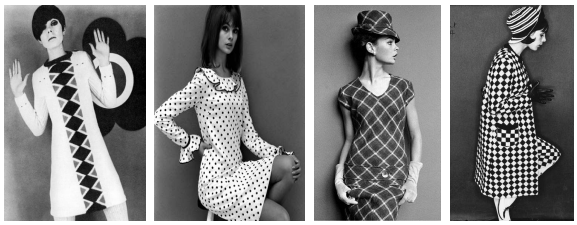
Mary Quant

1934'te Londra'da doğmuştur. Moda tarihine mini eteğin ve seksi pantolonların yaratıcısı olarak geçmiştir. Özellikle gençler için yaptığı tasarımlar dikkat çekmiştir (Resim 16). Plastik kumaşlardan üretilen geometrik çizgilerle ön plana çıkmıştır. Coco Channel'den sonra modaya radikal değişiklik getiren en büyük yeni jenerasyon kadın modacı olarak kabul edilmiştir. Yünlü kareli kumaşlardan tasarladığı elbise ve paltolar dönemin Op Art sanat akımını yansıtmaktadır (Resim 17,18,19,20). Mary Quant moda dünyasında hızla yükselen isim ve marka

olmuştur.

Resim 16:Mary Quant, 1965

Resim 17,18,19,20 :MaryQuant'ın elbise koleksiyonu

Pierre Cardin

1922 yılında Venedik yakınlarında San Andrea Da Barbara kentinde Fransız bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. 1939 yılında Fransa'nın Vichy kentinde bir erkek terzisinin yanında çalışmış, 1945 yılında moda hayatına atılmıştır. 1946 yılında "Güzel ve Çirkin" adlı filmin kostümlerini tasarlamıştır (Derebey, 2008, 134). 1947 yılında Christion Dior'un tasarım bölümünde çalışmaya başlayan Pierre Cardin "New Look" akımının yaratıcılarından kabul edilmiştir. Geometrik Avant-garte desenleri ile ünlenmiştir. 1960-1967 yılları arasında kumaş tasarımlarında "Optik Sanat" trendi, dalgalı, grafik resimle kumaşlarda üçüncü boyut sağlamıştır. 1968'de dizüstü vinil çizmelerle giyilen mini önlük elbiseler ve stilize kesimli parlak renkli tuniklerden oluşan daha ticari çeşitler de üretilmiştir (Fogg, 2014:377). (Resim 21) Büyük kareli, yünlü kumaştan yaptığı palto ve ceketler de dönemin dikkat çekici tasarımlarındandır (Resim 22,23). Pierre Cardin fütürist moda geometrisini vurgulayan modacılardan kabul edilmiş, uzay çağı teknolojisi ile yarattığı tasarımları moda dünyasında müthiş beğeni toplamıştır (Resim 24,25,26). Bu dönemin "Op Art" hareketinin sıra dışı sanatçıları olan Bridget Riley, Richard Anuszkiewich, Peter Sedgley ve Piero Dorazio birçok modacıyı da etkilemiştir.

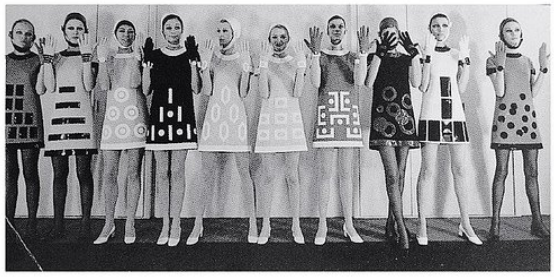
Resim 21:Pierre Cardin, Tunik ve elbiseler, 1968

Vogue Paris Original 1702, 1710; Pierre Cardin,1967, Dress and Suit

Resim 24: Pierre Cardin dress, 1967

Resim 25: Pierre Cardin.Geometrik kesimler, futüristik koleksiyon, 1967

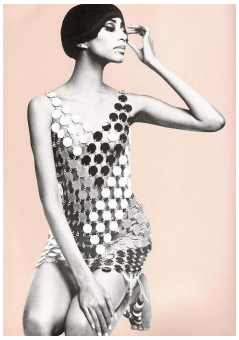

Resim 26:Pierre Cardin.Geometrik kesimler, futuristik koleksiyon, 1967

Paco Rabanne

1934 yılında İspanya'da doğmuştur. 1939 yılında İspanya'dan Fransa'ya gelerek mimarlık eğitimi almıştır. Moda dünyasının ışıltısından etkilenmiş ve mücevher tasarımları yapmıştır. Alışılmamış malzemeleri giyside kullanarak başarılı olan ilk tasarımcıdır (http://greenmangirl.blogspot.com/2010/10/paco-rabanne.html). Beyaz ve gümüş renklerde kullandığı metal ve plastik malzemeler kullanarak modayı etkilemiştir. "Op Art" resim sanatının getirdiği tekstildeki yansımalar, çağın soyut sanat görüşünün tekstil desenlerinde önem kazanmasının yanı sıra, Paco Rabanne'nin, plastik diskler, teller, sert objeler ve sentetik kumaşlardan yarattığı elbiseler modada radikal değişikliğe neden olmuştur (Resim 27, 28). 1968 yılında yapmış olduğu farklı gelinlik tasarımı (Resim 29) ve 1969 yılında metal disklerden hazırladığı mini elbisesinde, disklerin farklı yerleşimiyle modacı, metal kumaş ve tül etkisini yaratmıştır (Derebey, 2008:140).

Paco Rabanne kalın ve teknolojik kumaşları kullanarak rahat, modern, yeni imaj yaratmış, şık günlük giysileriyle moda dünyasında minimalist çizgisini ortaya koymuştur. 60'larda Hollywood filmleri ve Oscar törenleri starları için kostümler hazırlayan Paco Rabanne, "Barbarella" filminin başrol oyuncusu "Jane Fonda" nın filminde giydiği seksi uzay görünümlü kostümlerini hazırlamıştır (Resim 30).

Resim 27:Paco Rabanne ,Discdress
Resim 28: Paco Rabanne, Metal ring dress

Resim 29: Paco Rabanne

Resim 30:Paco Rabanne, JaneFonda'nın Barbarella fiminde giydiği uzay görünümlü geometrik desenli kostümü

Sonuç

Sanat ve moda doğrudan bir etkileşim içinde olmuşlardır. 1960'lı yıllarda popüler olan sanat akımlarından "Op art", yani "optik sanat" akımının, 1960'lı yıllardaki giysi tasarımcılarının tasarımlarını da etkilemiştir. Op art akımının sanatçıları, resimlerinde çoğunlukla siyah-beyaz renkleri kullanarak bu renklerle kalın ve ince çizgi, genellikle kalın ekoseler, büyük boyutta balıksırtı ve küçük formlardan büyük formlara geçişle geometrik desenler oluşturmuşlardır. Akımın desenlerinden etkilenen tasarımcıların etek, ceket, elbise, palto ve diğer kıyafetlerin kumaşlarında bu desenleri kullandıkları gözlenmiştir. Yaptıkları özel koleksiyonlarında kullanmış oldukları modellerin her birinde farklı desenleri uygulamışlardır. Renk, ışık, desen ve perspektif oyunlarıyla harmanlanan bu desenler kumaşlarına yansıyarak koleksiyonlarında hareketliliği sağlamıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda sanat ve modanın etkileşim içinde olduğu, giyim modasının esin kaynaklarından olan "Op Art" sanat akımının dikkat çeken etkileyici görselliği ile modacılara ilham verdiği, koleksiyonlarına katkı sağlayıp çeşitlilik ve görsel etki yarattığı görülmektedir.

Kaynaklar

Beyoğlu, A. "Sanat Eğitiminde Algı, Görsel Algı ve Yanılsama: Victor Vasarely'nin Çalışmaları Üzerine Bir İnceleme" Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Haziran Cilt 17 Sayı 1 Syf:333-348, 2015

Derebey, E. Jülide. "Moda&100 Yılın Moda Tasarımcıları", İstanbul:Özel Güzel Sanatlar Stilistlik Moda Ltd. Şti., Yayınevi, 1. Baskı, 2008

Fogg, Marnie (Ed). Modanın Tüm Öyküsü, İstanbul: Hayalperest Yayınevi. 2014

Hodge, Susue. Sanatın Kısa Öyküsü, İstanbul:Hep Kitap TEAS Yayınevi,2018

Houston, J. Optic Nerve Perceptual Art of 1960s, Çin: MerrellPublishers Ltd. 2007

Keser, N. Sanat Sözlüğü, Ankara: Ütopya Yayınları. 2009

Ruhberg, Karl. Art of the 20th Century, Ed. Ingo F. Walther, Volume I, Taschen, Bonn. 2005

Tuğal, Sibel Avcı. Oluşum Süreci İçinde OP ART İstanbul: Hayalperest Yayınevi. 2011

Uslu, Özlem. "Cumhuriyet dönemi İlk Yıllarında Türk Kadınının Değişen Sosyal Konumu ve Modaya Yön Veren Etmenler", 1. Uluslararası Kadın Çalışmaları Kongresi, 9-11 Nisan 2015, Çukurova Üniversitesi, Adana, 2015

Zanker, Johannes M. "Looking at Op Art From a Computational Viewpoint", Spatial Vision, Vol. 17, No: 1-2, Netherlands, 2004 https://www.moma.org/calendar/groups/2

Görsel Kaynaklar

Resim 1 Tuğal, Sibel Avcı. Oluşum Süreci İçinde OP ART İstanbul: Hayalperest Yayınevi. s:185, 2011

Resim 2 https://mymagicalattic.blogspot.com/2014/03/victor-vasarelythe-inventor-of-op-art.html (15.11.2018)

Resim 3 Tuğal, Sibel Avcı.Oluşum Süreci İçinde OP ART İstanbul: Hayalperest Yayınevi. s:191, 2011

Resim 4 Tuğal, Sibel Avcı. Oluşum Süreci İçinde OP ART İstanbul: Hayalperest Yayınevi. s:193, 2011

Resim 5 http://www.bittleston.com/artists/bridget_riley/ (15.11.2018)

Resim 6 http://www.bittleston.com/artists/bridget_riley/ (15.11.2018)

Resim 7 Tuğal, Sibel Avcı. Oluşum Süreci İçinde OP ART İstanbul: Hayalperest Yayınevi. s:196, 2011

Resim 8 http://archivesofamericanart.tumblr.com/post/67467421339/livelymorgue-june-26-1963-reviving-the (20.12.2018)

Resim 9 Tuğal, Sibel Avcı.Oluşum Süreci İçinde OP ART İstanbul: Hayalperest Yayınevi. s:191, 2011

Resim 10 http://vintagescarves.blogspot.com.tr/2011/03/amazing-op-artist-scarf.html (20.12.2018)

Resim 11 http://houseofretro.com/index.php/2013/04/17/andre-courreges-the-coutures-space-captain/ (05.02.2018)

Resim 12 http://tonyface.blogspot.com/2012/09/mod-heroes-andre-courreges.html (05.02.2018)

Resim 13 http://dresstokillmagazine.com/andre-courreges-his-most-iconic-looks-through-the-years/ (05.02.2018)

Resim 14 http://dresstokillmagazine.com/andre-courreges-his-most-iconic-looks-through-the-years/ (05.02.2018)

Resim 15 http://dresstokillmagazine.com/andre-courreges-his-most-iconic-looks-through-the-years/ (05.02.2018)

Resim 16 http://vinchishop.blogspot.com/2011/08/history-of-mini-skirts.html (20.12.2018)

Resim 17 http://www.libaifoundation.org/mary-quant-fashion/ (15.01.2018)

Resim 18 http://rafaelcondill.blogspot.com/2016/12/2276-la-minifalda-de-mary-quant.html (15.01.2018)

Resim 19 https://blog.colettehq.com/inspiration/mary-quant-chelsea-girl (15.01.2018)

Resim20https://www.crochetconcupiscence.com/wp-content/uploads/2012/09/1964-Mary-Quant- fashion.jpg (15.01.2018)

Resim 21 Fogg, Marnie (Ed). Modanın Tüm Öyküsü, İstanbul: Hayalperest Yayınevi. s:376, 2014

Resim 22 https://vintagepatterns.fandom.com/wiki/Vogue_1702_A (12.09.2019)

Resim 23 https://vintagepatterns.fandom.com/wiki/Vogue_1710 (12.09.2019)

Resim 24 https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cardin.jpg (05.02.2018)

Resim 25 http://loveroffashion.blogspot.com/2008_10_01_archive.html (20.12.2018)

Resim 26 http://loveroffashion.blogspot.com/2008_10_01_archive.html (20.12.2018)

Resim 27 http://greenmangirl.blogspot.com/2010/10/paco-rabanne.html (20.12.2018)

Resim 28 http://greenmangirl.blogspot.com/2010/10/paco-rabanne.html (20.12.2018)

Resim 29 http://greenmangirl.blogspot.com/2010/10/paco-rabanne.html (20.12.2018)

Resim 30 http://greenmangirl.blogspot.com/2010/10/paco-rabanne.html (20.12.2018)

İDİL

THE EFFECT OF "OP ART" MOVEMENT TO CLOTHING FASHION

Fatma Yelda GEZİCİOĞLU

Özlem USLU

Abstract

Art and fashion have influence eachother for centuries. When the works of artists and clothing designers who worked in the same period are examined, it is seen that they are influenced by eachother and they even work together. Op Art is a movement based on the system at each vestigation of the light and the light that brings the eye forward and backward to create visual-perceptual effects. In this article, the works of Victor Vasarely, Bridget Riley and Richard Anuszkiewicz, one of the artists who are the artists of Op Art, one of the trends that marked the 1960s, are reflected in the designs of Andre Courreges, Mary Quant, Pierre Cardin and Paco Rabanne who are the clothing designers of the same period. It was investigated. In this study, the interaction of the artists of Op Art with the clothing designers in the same period is explained with the visuals.

Keywords: Op art, art movement, fashion, clothing fashion

: